

prima instanță: Judecătoria Buiucani mun. Chișinău
Judecător: Cojocaru O.
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: Guzun M., Nogai A., Brașoveani Vl.

DECIZIE

23 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul Tatiana Vieru
Judecătorii: Valentina Clevadî, Tamara Chișca-Doneva
Mariana Pitic, Oleg Sternioală

examinând cererile de recurs declarate de către Doni Ștefan și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Doni Ștefan împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și procuraturii,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2016, prin care au fost respinse apelurile declarate de către Doni Ștefan, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 25 aprilie 2016,

c o n s t a t ă :

La 02 februarie 2016, Doni Ștefan a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și procuraturii.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, la 02 februarie 2012, procurorul în Procuratura raionului Hîncești, Victor Cazacu a emis ordonanța de punere sub învinuire în privința sa, fiindu-i incriminat comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) al Codului penal. Ulterior, prin încheierea Judecătoriei Hîncești din 27 aprilie 2012, i-a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest

preventiv pe un termen de 30 de zile, cu eliberarea mandatului de arest nr. 12 – 28/12.

În continuare, reclamantul relatează că, la 29 noiembrie 2012, a fost reținut în orașul Brescia de către autoritățile Republicii Italiană în baza mandatului de arest din 27 aprilie 2012, emis de Judecătoria Hîncești. Ca urmare, la 28 ianuarie 2013, a fost adus în Republica Moldova. Totodată, prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 07 februarie 2013, au fost respinse recursurile declarate de avocatul Gafton Vasile împotriva încheierii Judecătoriei Hîncești din 27 aprilie 2012 privind aplicarea arestului. Mai târziu, prin încheierea Judecătoriei Hîncești din 26 februarie 2013, a fost prelungită măsură preventivă în privința lui Doni Ștefan pe un termen de 90 de zile, până la 28 mai 2013, fiind menținută prin decizia instanței de apel.

În desfășurarea acțiunii, se precizează că, la 03 mai 2013, Judecătoria Hîncești l-a achitat pe reclamant de învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute în art. 145 alin. (1) Cod penal, pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii. La fel, a fost revocată măsură preventivă, fiind eliberat din starea de arest din sala de ședință. Sentința a fost menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2014. Se arată că, la 08 iulie 2014, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a admis recursurile ordinare ale procurorului și succesorului părții vătămate și a casat decizia instanței de apel din 24 ianuarie 2014, restituind cauza la rejudecare în ordine de apel în aceeași instanță, în alt complet. În rezultat, după o nouă reexaminare la Curtea de Apel Chișinău, la 26 mai 2015, Curtea Supremă de Justiție a decis admiterea recursurilor ordinare, declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău și de succesorii părții vătămate, din alte motive a casat parțial sentința primei instanțe și decizia instanței de apel, a rejudecat cauza și a pronunțat o nouă hotărâre, prin care Doni Ștefan Gheorghe se consideră achitat de sub învinuirea de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) Cod penal, pe motiv că fapta nu a fost săvârșită de inculpat.

În aceste circumstanțe, Doni Ștefan sugerează că, prin acțiunile ilegale ale Procuraturii Hîncești, care a exercitat nemijlocit urmărirea penală în privința sa, i-a fost încălcat dreptul fundamental la viața privată, la libertate și dreptul de a nu fi urmărit penal ilegal.

În retrospectivă, explică că, la momentul pornirii urmăririi penale și reținerii sale, se afla în or. Brescia, Republica Italiană, unde a emigrat împreună cu toată familia sa. La fel, relevă că a fost angajat în calitate de muncitor la compania „Lonati” S.p.A, cu un salariu de 1 665, 66 EURO.

Precizează că infracțiunea de care a fost învinuit, în condițiile art. 16 din Codul penal, se califică ca infracțiune deosebit de gravă.

Susține că prin acțiunile ilegale comise de organele de drept ale Republicii Moldova i-a fost cauzat prejudiciu material și moral.

Astfel, prejudiciul material constituie 105 953 lei și 11 748, 27 EURO, care se descifrează în felul următor: suma de 96 000 lei a fost achitată avocatului Gafton Vasile pentru serviciile de apărare și acordare de asistență juridică în instanțele de fond și apel; suma de 1000 EURO constituie cheltuieli pentru serviciile avocatului Andrea Ingenito, acordate la Curtea de Apel Brescia, iar suma de 1929,61 EURO a fost plătită avocatului Alberto Scapaticci pentru serviciile legate de procedura de extrădare. De asemenea, a suportat cheltuieli de 337 EURO pentru traducerea din limba italiană în limba română a scrisorii de angajare și contractului de ucenicie a companiei „Lonati” S.p.A. În aceeași ordine, a indicat că venitul ratat la locul de muncă pentru perioada de 5 luni aflate sub arest preventiv este de 8328,30 EURO. În final, a remarcat că pentru deplasările din Republica Italiană în Republica Moldova a cheltuit 9 953 lei.

Cu privire la prejudiciul moral, reclamantul Doni Ștefan a invocat că suma de 2 000 000 lei ar reprezenta o compensație echitabilă și suficientă pentru arestul preventiv cu durata de 154 zile, din 29 noiembrie 2012 până la 03 mai 2013 și pentru cele 1211 zile aflat sub urmărire penală, din 02 februarie 2012 până la 26 mai 2015.

Solicită Doni Ștefan, încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a prejudiciului material în sumă de 105 953 lei, care constituie onorariul avocatului Gafton Vasile și plata pentru biletele de transport; suma de 2929 EURO, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică achitate avocaților Andrea Ingenito și Alberto Scapaticci; suma de 337 EURO, pentru traducerea din limba italiană în limba română a scrisorii de angajare și contractului de ucenicie a companiei „Lonati” S.p.A; suma de 8328,30 EURO, cu titlu de venit ratat la locul de muncă.

În același timp, a cerut încasarea prejudiciului moral în cuantum de 2 000 000 lei și a cheltuielilor de judecată suportate în prezenta cauza.

La 01 aprilie 2016, prima instanța a admis demersul Ministerului Justiției al RM și a atras în calitate de intervenient accesoriu pe Procuratura Generală a Republicii Moldova. (f. d. 225 – 226, volumul I)

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 25 aprilie 2016, s-a admis parțial acțiunea și a fost încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Doni Ștefan prejudiciul moral în sumă de 15 000 lei, prejudiciul material în mărime de 28 000 lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică, compus din 25 000 lei (pentru examinarea cauzei penale) și 3 000 lei, cheltuieli pentru asistență juridică suportate la judecarea prezentei cauze. Totodată, s-a încasat în folosul reclamantului prejudiciul material în cuantum de 2 929, 61 EURO, cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică acordată

în Republica Italiană și suma de 337 EURO, ce constituie cheltuieli pentru traducerea înscrisurilor. (f. d. 11, 20 – 25, volumul II)

În rest, au fost respinse pretențiile lui Doni Ștefan cu privire la încasarea prejudiciului material și moral. (f. d. 11, 20 – 25, volumul II)

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2016, au fost respinse apelurile declarate de către Doni Ștefan, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 25 aprilie 2016. (f. d. 62 – 71, volumul II)

La 28 iulie 2016, Curtea de Apel Chișinău a expediat copia deciziei integrale din 12 iulie 2016 în adresa participanților la proces. (f. d. 72, volumul II)

La 06 septembrie 2016, Doni Ștefan a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2016, solicitând casarea parțială a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiune să fie admisă integral.

Ulterior, împotriva deciziei instanței de apel, la 15 septembrie 2016, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de recurs, prin care a solicitat casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2016 și hotărârii primei instanței, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie respinsă, ca neîntemeiată. Cu titlu secundar, a cerut modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 25 aprilie 2016, în sensul diminuării prejudiciului moral acordat.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Prin prisma normei de drept enunțate, instanța de recurs constată că recursul declarat de către Doni Ștefan la 06 septembrie 2016 este depus în termen.

În același timp, din materialele cauzei, rezultă că Ministerul Justiției al Republicii Moldova a primit copia de pe actul contestat la 09 august 2016. Prin urmare, instanța de recurs a stabilit că cererea de recurs a fost depusă la 15 septembrie 2016, cu respectarea termenului prevăzut în art. 434 alin.(1) Codul de procedură civilă. (f. d. 92, volumul II)

În motivarea recursului, Doni Ștefan afirmă că instanțele judecătorești nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, au interpretat eronat legea și au apreciat arbitrar probele, iar erorile comise de instanțe au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, invocând prevederile art. 432 alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) din Codul de procedură civilă.

În explicitarea poziției sale, recurentul precizează că, la adoptarea hotărârii, Curtea de Apel Chișinău nu a respectat cerințele art. 130 alin. (1) și (4) din Codul de procedură civilă, întrucât în situația în care instanțele cercetau nemijlocit toate probele din dosar în ansamblu și sub toate aspectele, fiind apreciate nepărtinitor,

precum și aplicau corect normele de drept material, urmau să caseze hotărârea primei instanțe, care este una ilegală și neîntemeiată.

În opinia sa, art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, nu indică expres că instanța poate interveni în compensarea cheltuielilor de asistență juridică, fiind necesar de a ține cont de complexitatea cauzei, volumul de lucru și rezultatul obținut. Respectiv, admiterea parțială a capătului de cerere privind compensarea cheltuielilor de judecată la examinarea cauzei penale în instanța de fond, instanța de apel și instanța de recurs nu are un suport legal. Totodată, consideră că reducerea compensării de la 96 000 lei până la 25 000 este una ilegală, atâta timp cât cheltuielile de asistență juridică în Republică Italiană în sumă de 2 292, 61 au fost admise integral, aplicând corect norma sus citată.

Susține că soluția instanțelor cu privire la respingerea sumei de 8328,30 EURO, ce constituie titlu de venit ratat la locul de muncă, contravine dispozițiilor art. 7 lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998. Subliniază că nu a solicitat acordarea unui concediu din cont propriu benevol, dar a fost impus de circumstanțe. De fapt, a remarcat că angajatorul din Republica Italiană i-a acordat un concediu neplătit în perioada cât s-a aflat ilegal sub arest, pentru a-i păstra locul de muncă.

În continuare, recurentul a invocat că nu pot fi reținute argumentele cu privire la respingerea încasării cheltuielilor de deplasare în cuantum de 9 953 lei. Astfel, acestea mijloace bănești au fost necesare pentru a se prezenta la ședințele de judecată la Curtea de Apel Chișinău. Din acest considerent, ele urmau a fi încasate în temeiul art. 7 lit. g) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

În argumentarea ilegalității deciziei contestate, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a specificat că instanța de apel a interpretat eronat dreptul material, care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral. Astfel, din interpretarea art. 3 alin. (1) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, distinge că angajarea răspunderii statutului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, respectiv nu orice acțiune a organelor de drept atrage răspunderea statului. Este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept, numai în această situație apare dreptul de despăgubire indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

Se menționează că intimatul Doni Ștefan nu a fost atras ilegal la răspundere penală și nici nu a avut statut de condamnat, fiind doar în calitate de bănuț/învinuit de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

Totodată, nu au fost prezentate probe, care ar confirma că bănuială sa i-ar fi lezat reputația.

Într-un alt punct de vedere, recurentul accentuează că examinarea corectitudinii procedurilor de arestare, temeinicia deciziei de reținere sau gradul de motivare al actului prin care a fost dispusă arestare, nu ține de competența instanței civile, deoarece aceste chestiuni urmează a fi decise în cadrul procedurilor penale.

Consideră că instanțele judecătorești au dispus neîntemeiat încasarea prejudiciului moral în sumă de 15 000 lei, întrucât achitarea persoanei constituie prin sine o remediere echitabilă. Mai mult ca atât, intimatul nici nu a fost supus condamnării cu închisoare nici pe o zi. În plus, a precizat că suma admisă de către instanță este una vădit disproporționată cu realitatea economică și socială, care există la moment în Republica Moldova.

Cu privire la prejudiciul material sub forma cheltuielilor de asistență juridică, a invocat că prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 sunt inaplicabile. În esență, intimatul nu a prezentat o listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora sale întru încasarea cheltuielilor de asistență juridică.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 30 septembrie 2016, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa participanților la proces cererile de recurs cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței timp de o lună de la data primirii scrisorii. (f. d. 96, volumul II)

La 04 noiembrie 2016, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință în întâmpinarea recursului, solicitând admiterea cererii de recurs înaintate de către Ministerul Justiției și respingerea cererii de recurs depuse de către Doni Ștefan.

Până la data examinării pricinii, Doni Ștefan și Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu au depus referință, prin care să-și expună opinia cu referire la recursurile declarate.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 16 noiembrie 2016, recursurile declarate de Doni Ștefan și Ministerul Justiției al Republicii Moldova au fost considerate admisibile. (f. d. 101, volumul)

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În corespundere cu art. 444 Codul de procedură civilă, instanța de recurs a dispus posibilă examinarea recursului fără înștiințarea participanților la proces, fiind

inoportun invitarea acestora. Or argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate.

Judecând recursurile declarate în limitele invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul depus de Doni Ștefan întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri în partea anulată, iar recursul Ministerului Justiției urmează a fi respins, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În speță, prin cererea de chemare în judecată înregistrată la 02 februarie 2016 și depusă împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, recurentul Doni Ștefan a solicitat încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a prejudiciului material în sumă de 105 953 lei, care constituie onorariul avocatului Gafton Vasile și plata pentru biletele de transport; suma de 2929 EURO, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică achitate avocaților Andrea Ingenito și Alberto Scapaticci; suma de 337 EURO, pentru traducerea din limba italiană în limba română a scrisorii de angajare și contractului de ucenicie a companiei „Lonati” S.p.A; suma de 8328,30 EURO, cu titlu de venit ratat la locul de muncă. (f. d. 4 – 21, volumul I)

În același timp, a cerut încasarea prejudiciului moral în cuantum de 2 000 000 lei și a cheltuielilor de judecată în mărime de 33 716 lei. (f. d. 246, volumul I)

La 01 aprilie 2016, Judecătoria Buiucani mun. Chișinău a admis demersul Ministerului Justiției al RM și a atras în calitate de intervenient accesoriu pe Procuratura Generală a Republicii Moldova. (f. d. 225 – 226, volumul I)

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei pricini, a admis parțial acțiunea și a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Doni Ștefan prejudiciul moral în sumă de 15 000 lei, prejudiciul material în mărime de 28 000 lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică, compus din 25 000 lei (pentru examinarea cauzei penale) și 3 000 lei, cheltuieli pentru asistență juridică suportate la judecarea prezentei cauze. Totodată, s-a încasat în folosul reclamantului prejudiciul material în cuantum de 2 929, 61 EURO, cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică acordată în Republica Italiană și suma de 337 EURO, ce constituie cheltuieli pentru traducerea înscrisurilor. (f. d. 11, 20 – 25, volumul II)

În rest, au fost respinse pretențiile lui Doni Ștefan cu privire la încasarea prejudiciului material și moral. (f. d. 11, 20 – 25, volumul II)

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2016, au fost respinse apelurile declarate de către Doni Ștefan, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 25 aprilie 2016. (f. d. 62 – 71, volumul II)

La adoptarea acestor soluții, ambele instanțe au ajuns la concluzia că, în urma pronunțării deciziei Curții Supreme de Justiție din 26 mai 2015 de achitare a lui Doni Ștefan, dânsul a fost ilegal atras la răspundere penală, iar din acest motiv are dreptul să pretindă despăgubiri conform Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, având în vedere principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate recurentului ce constau în stare de stres și frustrare în urma aflării nelegitime în stare de arest în perioada 29 noiembrie 2012 – 03 mai 2013, precum și gravitatea faptelor imputate, pronunțarea unei sentințe de achitare, instanțele au dispus încasarea cu titlu de prejudiciu moral a sumei de 15 000 lei. La fel, au stabilit că acesta a suportat cheltuieli pentru traducerea înscrisurilor necesare pentru examinarea pricinii în mărime de 337 EURO.

Potrivit facturilor nr. 97 din 30 noiembrie 2012, nr. 99 din 06 decembrie 2012, nr. 18 din 07 februarie 2013, instanțele ierarhic inferioare au constatat că Doni Ștefan a suportat cheltuieli pentru asistența juridică în Republica Italiană în legătură cu cauza penală intentată în privința sa, precum și procedura de extrădare în mărime de 2 929,61 EURO, considerându-le reale, necesare, rezonabile și justificate. În privința compensării cheltuielilor de judecată în cuantum de 96 000 lei pentru examinarea cauzei penale în Republica Moldova s-a conchis despre necesitatea diminuării sumei pretinse până la 25 000 lei, deoarece cuantumul onorariului nu a fost justificat, iar simpla prezentare a bonului de plată este insuficientă pentru admiterea integrală a pretenției.

În această ordine de idei, instanța de apel a considerat întemeiată poziția instanței de fond în partea respingerii cerinței privind încasarea salariului și cheltuielilor de deplasare. Astfel, în primul caz, în perioada 29 noiembrie 2012 până la 15 mai 2013, Doni Ștefan s-a aflat în concediu fără plată și nu a probat că aceasta era unica modalitate de a-și păstra locul de muncă, având posibilitatea legală de a suspenda contractul individual de muncă. În al doilea caz, s-a reținut că recurentul prestează munca sa în afara teritoriului republicii, ce reprezintă exteriorizarea dreptului de a-și alege locul de muncă și dreptul la libera circulație, care nu i-au fost încălcate și nu a fost necesar de a încasa despăgubiri în acest sens.

Într-un final, reieșind din acțiunile întreprinse de către avocatul Gafton Vasile, numărul ședințelor de judecată, lipsa raportului motivat în vederea justificării

cuantumului onorariului cerut, instanțele au considerat că suma de 3 000 lei reprezintă o compensație rezonabilă și echitabilă de asistență juridică suportate de către Doni Ștefan.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanțele judecătorești, la adoptarea concluziilor sus indicate, nu au aplicat legea care trebuia aplicată, au interpretat în mod eronat legea și au apreciat arbitrar probele administrate în cadrul examinării pricinii civile.

Conform art. 1405 alin. (1) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești constituie Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Conform art. 6 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.

Din analiza deciziei contestate sub aspectul legalității sale în raport cu argumentele invocate în recursuri, rezultă că, prin ordonanța din 07 octombrie 2011, prim – adjunctul al Procurorului General, Pântea Andrei a dispus anularea ordonanțelor de neîncepere a urmăririi penale din 01 octombrie 2010 și din anul 2004, cu pornirea urmăririi penale în baza art. 145 alin. (1) din Codul penal. (f. d. 24 – 25, volumul I)

La 02 februarie 2012, procurorul în Procuratura raionului Hîncești, Victor Cazacu a emis ordonanța de punere sub învinuire în privința lui Doni Ștefan, incriminându-i comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) al Codului penal. (f. d. 27, volumul I)

Ulterior, prin încheierea Judecătoriei Hîncești din 27 aprilie 2012, i-a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest preventiv pe un termen de 30 de zile, cu eliberarea mandatului de arest nr. 12 – 28/12. (f. d. 37 – 42, volumul I)

Potrivit scrisorii nr. 7 – 374/12 – 6818 din 03 decembrie 2012, BNC Interpol în Republica Moldova a comunicat că la 29 noiembrie 2012 a fost reținut Doni Ștefan de către autoritățile italiene în orașul Brescia, Republica Italiană. Ca urmare,

prin raportul din 28 ianuarie 2013, întocmit de inspectorul superior a SPC a CPR Hîncești, Ureche Alexandru se confirmă că, la 28 ianuarie 2013, orele 19.10, a fost primit Doni Ștefan pe teritoriul Aeroportului Chișinău, fiind extrădat din Republica Italiană. (f. d. 72 – 73, volumul I)

Colegiul lărgit notează că, prin încheierea Judecătoriei Hîncești din 26 februarie 2013, a fost prelungită măsură preventivă în privința lui Doni Ștefan pe un termen de 90 de zile, până la 28 mai 2013, și a fost menținută prin decizia instanței de apel. (f. d. 108 – 115, volumul I)

La 03 mai 2013, Judecătoria Hîncești a hotărât achitarea lui Doni Ștefan de învinuirea în comiterea infracțiunii încadrate în baza art. 145 alin. (1) Cod Penal, pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii. Concomitent, a fost revocată măsură preventivă sub formă arest preventiv aplicată în privința recurentului, fiind eliberat din sala de ședințe. (f. d. 121 – 128, volumul I)

Instanța de recurs relevă că sentința de achitare a fost menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2014. (f. d. 129 – 136, volumul I)

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 08 iulie 2014 s-a dispus admiterea recursurilor ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel, Djulieta Devder și succesorul părții vătămate Nazari Ecaterina, cu casarea deciziei instanței de apel din 24 ianuarie 2014, restituind cauza la rejudecare în ordine de apel în aceeași instanță, în alt complet. (f. d. 137 – 149, volumul I)

Astfel, după reexaminarea cauzei penale la Curtea de Apel Chișinău, la 12 decembrie 2014 s-a decis respingerea apelului procurorului, ca nefondat, și s-a menținut sentința primei instanțe fără modificări. (f. d. 150 – 156, volumul I)

La 26 mai 2015, Curtea Supremă de Justiție a dispus admiterea recursurilor ordinare, declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău și de succesorii părții vătămate, din alte motive a casat parțial sentința primei instanțe și decizia instanței de apel, a rejudecat cauza și a pronunțat o nouă hotărâre, prin care Doni Ștefan Gheorghe se consideră achitat de sub învinuirea de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) Cod penal, pe motiv că fapta nu a fost săvârșită de inculpat. (f. d. 157 – 172, volumul I)

În lumina celor relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază că instanțele judecătorești au constatat corect că Doni Ștefan are dreptul la repararea prejudiciului material și moral, în mărime și în modul stabilit de lege, în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

Astfel, argumentul invocat de către Ministerul Justiției al RM și susținut prin referință de către Procuratura Generală a RM privind lipsa în speță a condițiilor de aplicare a art. 3 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 în vederea angajării răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire

penală, este unul neîntemeiat. Or, în temeiul art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului apare în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.

Cu toate că, încheierea Judecătorei Hîncești din 26 februarie 2013, prin care a fost prelungită măsură preventivă în privința lui Doni Ștefan pe un termen de 90 de zile, până la 28 mai 2013, nu a fost casată de instanța ierarhic superioară, această măsură a încetat de drept înainte de expirare, prin pronunțarea sentinței de achitare din 03 mai 2013.

În esență, potrivit art. 390 alin. (3) din Codul de procedură penală, sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului. La acest capitol, instanța reține că natura juridică a unei sentințe de achitare constă în restabilirea în drepturi a persoanei supuse ilegal urmăririi penale. Din acest raționament, este adevărat că Doni Ștefan nu a avut statut de condamnat, însă menținerea lui în stare de arest accentuează ingerința asupra libertății și inviolabilității persoanei și este echivalentă cu situația juridică prevăzută în art. 3 alin. (1) lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Corespunzător, la caz, instanțele judecătorești au decis corect aplicarea art. 7 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, în partea ce ține de încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Doni Ștefan a prejudiciului material în cuantum de 2 929, 61 EURO, cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică acordată în Republica Italiană.

Conform art. 7 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: e) sumele plătite de ea pentru asistența juridică.

Din analiza acestui articol, instanța de recurs subliniază că legislatorul a prevăzut modalitate de compensare și de restituire a sumelor solicitate. De regulă, în partea cheltuielilor pentru serviciile avocațiale instanța compensează sumele, întrucât prin admiterea acestor cerințe instanțele verifică dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime. Suplimentar, aceste cheltuieli sunt proporționale cu complexitatea cauzei și efortul apărătorului în cadrul examinării acesteia.

Prin prisma acestei norme, Colegiul reiterează că, la 29 noiembrie 2012, a fost reținut Doni Ștefan de către autoritățile italiene în orașul Brescia, Republica Italiană, ca ulterior, să fie extrădat în Republica Moldova la 28 ianuarie 2013. (f. d. 72 – 73, volumul I)

Astfel, facturile nr. 97 din 30 noiembrie 2012, nr. 99 din 06 decembrie 2012, nr. 18 din 07 februarie 2013 confirmă că recurentul a beneficiat de a asistență

juridică în cauza penală intentată în privința sa de către autoritățile moldovenești, atât în momentul reținerii, cât și la efectuarea procedurii de extrădare. Din înscrisurile menționate se atestă că suma de 1000 EURO, constituie cheltuieli pentru serviciile avocatului Andrea Ingenito, acordate la Curtea de Apel Brescia (f. d. 183 – 184, volumul I), iar suma de 1929,61 EURO a fost plătită avocatului Alberto Scapaticci pentru serviciile legate de procedura de extrădare (f. d. 185, volumul I).

În aceste circumstanțe și având în vedere informația de care dispune, criteriile de mai sus și complexitatea procedurilor, Colegiul consideră că a fost corect încasat suma de 2 929, 61 EURO, cu titlu de prejudiciu material suportat de către Doni Ștefan.

În privința cheltuielilor de judecată în cuantum de 96 000 lei, suportate de către Doni Ștefan pe parcursul examinării cauzei penale intentate în privința sa, Curtea de Apel Chișinău a confirmat poziția primei instanțe privind încasarea sumei de 25 000 lei, întrucât cuantumul onorariului nu a fost justificat, iar simpla prezentare a bonului de plată este insuficientă pentru a stabili necesitatea cheltuielilor și încasarea integrală a acestora.

Este adevărat că Doni Ștefan a fost reprezentat de avocatul Gafton Vasile pe cauza penală menționată supra, pentru suma de 96 000 lei. (f. d. 222, volumul I)

Colegiul relevă că suma onorariului indicat a fost achitată de către Doni Ștefan avocatului Gafton Vasile pentru participarea acestuia în instanța de fond, care a judecat cauza în perioada 18 februarie 2013 – 03 mai 2013, instanța de apel în perioadele 30 mai 2013 – 24 ianuarie 2014 și 25 august 2014 – 12 decembrie 2013 și Curtea Supremă de Justiție în perioadele 16 aprilie 2014 – 08 iulie 2014 și 02 martie 2015 – 26 mai 2015.

În realitate, din conținutul actelor judecătorești pronunțate pe marginea cauzei penale de învinuire a lui Doni Ștefan în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) Cod penal, se observă că avocatul Gafton Vasile a participat la examinarea cauzelor. (f. d. 121 – 172, volumul I)

Mai mult ca atât, avocatul recurentului a depus diligență suficientă în apărarea drepturilor lui Doni Ștefan în cadrul urmăririi penale, prin contestarea ordonanțelor procurorilor emise în privința clientului său, precum și a încheierii instanței judecătorești de aplicare a măsurii preventive sub formă de arest. (f. d. 43, 45 – 47, 49 – 51, 53 – 56, 59 – 62, 65 – 68, 74 – 76, 81 – 98, volumul I)

În dezvoltarea acestei idei, instanța de recurs decelează că Doni Ștefan a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) Cod penal, care constituie prin prisma art. 16 al Codului penal – infracțiune deosebit de gravă. Astfel, se conturează că este o cauză penală complexă, care a fost rejudecată de 3 ori, ceea ce determină dificultatea întrebărilor juridice ridicate în speță. Din succesiunea această de idei, se atestă că avocatul Gafton Vasile a dat dovadă

de aptitudine speciale și necesare pentru a acorda asistență juridică, iar în rezultatul muncii depuse Doni Ștefan a fost achitat de către instanțele naționale. În plus, natura relației dintre avocat și client a fost una de lungă durată (din anul 2012 – 2015) și bazată pe profesionalism și încredere reciprocă.

Aspectele reținute de Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție implică modificarea prejudiciul material sub formă de 25 000 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată admis de instanța de apel și prima instanța prin hotărârile sale, încasând integral suma de 96 000 lei de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Doni Ștefan.

Recurentul Doni Ștefan a susținut că soluția instanțelor cu privire la respingerea sumei de 8328,30 EURO, ce constituie titlu de venit ratat la locul de muncă, contravine dispozițiilor art. 7 lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, iar cheltuielile de deplasare în cuantum de 9 953 lei urmau a fi încasate în temeiul art. 7 lit. g) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM au specificat că nu pot fi încasate aceste sume, atâta timp cât nu au fost întrunite condițiile art. 3 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Argumentul acestora a fost respins supra de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție.

Suplimentar, în limitele invocate în recurs, se observă că Doni Ștefan a sugerat că administrarea probelor în susținerea acestor pretenții de către instanțele ierarhic inferioare a fost una arbitrară.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din CPC, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară.

Din interpretarea acestei norme legale, se distinge că aprecierea arbitrară a probelor este atunci când este realizată fără respectarea regulilor prevăzute la art. 130 CPC și anume, în cazul în care instanța nu respectă condițiile privind legalitatea, veridicitatea, relevanța și caracterul concludent al acestora.

În această ordine de idei, instanța de recurs se va expune pe marginea fiecărui înscris respins de către instanțele ierarhic inferioare.

Potrivit scrisorii de angajare și contractului de ucenici la locul de muncă din 29 septembrie 2011, precum și declarației din 28 iulie 2015, se adevărește că Doni Ștefan este angajat la societatea „Lonati” S.p.A din data de 03 octombrie 2011, în calitate de muncitor. La fel, în legătură cu faptul că salariatul și-a luat concediu fără plată, în perioada de la 29 noiembrie 2012 până la 15 mai 2013, se calculează că acesta nu a perceput un venit net de 6 700 EURO. (f. d. 179 – 182, volumul I)

Sub aceste aspect, este evident că, în perioada de la 29 noiembrie 2012 până la 15 mai 2013, recurentul s-a aflat în stare de arest pe cauza penală sus menționată. Respectiv, se acceptă obiecția expusă în cererea de recurs, potrivit căreia, Doni Ștefan a fost impus de circumstanțe pentru a-și lua concediu neplătit pentru perioada în care s-a aflat în arest preventiv, pentru a nu-și pierde locul de muncă. De fapt, prin reținerea acestuia de către autoritățile italiene la 29 noiembrie 2012 și extrădarea lui în Republica Moldova, iar ulterior achitarea acestuia la 03 mai 2013, se atestă fără nici un dubiu că a fost lipsit forțat de dreptul de muncă de către organele procuraturii și instanțele judecătorești.

În consecință, instanțele ierarhic inferioare aveau obligația de a aplica întocmai art. 130 alin. (3) din CPC, și anume declarația angajatorului din 28 iulie 2015 trebuia apreciată în legătură reciprocă cu circumstanța reținerii și eliberării de sub arest al recurentului, ce constituie un moment decisiv pentru soluționarea corectă a cauzei.

Față de cele ce preced, pretenția lui Doni Ștefan în această parte este admisibilă în principiu, însă contrar conținutului din înscrisului administrat în speță, el solicită încasarea salariului brut în mărime de 8328,30 EURO. Spre deosebire de cele invocate de el și din cercetarea declarației din 28 iulie 2015, anexate la f. d. 182 (volum I), instanța de recurs reține că în perioada de la 29 noiembrie 2012 până la 15 mai 2013, Doni Ștefan nu a perceput un venit net de 6 700 EURO, care urmează a fi încasată prin prisma art. 7 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În același context, Colegiul notează că la administrarea înscrisurilor, atașate de către recurent la f. d. cu nr. 189 – 194 (volumul I), care adevăresc deplasările din Republica Italiană în Republica Moldova, instanțele au apreciat aceste probe separat fără a ține cont de legătură acestora cu situația de fapt din speță.

Prin urmare, instanța de recurs învederează că recurentul a anexat 5 bilete de avion, eliberate pe numele lui, dar a solicitat încasarea sumei de 9 953 lei, pentru 3 deplasări, care sunt confirmate prin cecuri, anexate la fiecare bilet. (f. d. 189 – 190, volumul I)

Din cuprinsul cererii de chemare în judecată, rezultă că Doni Ștefan a emigrat împreună cu toată familia sa în or. Brescia, Republica Italiană. (f. d. 11, volumul I)

Astfel, potrivit biletului (f. d. 189, volumul), achitat cu 2376 lei, la 10 mai 2013, Doni Ștefan s-a deplasat pe itinerarul „Kiev – Chișinău, Moldova” – „VRN – VERONA, Italy”. Această împrejurare în raport cu sentința Judecătoriei Hîncești din 03 mai 2013, prin care a fost achitat și eliberat din stare de arest în sala de judecată, confirmă că el a plecat înapoi la familia sa și la locul de muncă, pe care-l ocupa până la momentul reținerii și extrădării în Republica Moldova.

În același timp, conform deciziei Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău din 12 decembrie 2014, judecarea apelului a avut loc în perioada de la 25 august 2014 până la 12 decembrie 2014. (f. d. 150 – 156, volumul I)

În intervalul de timp de examinare a cauzei penale în ordine de apel, Doni Ștefan a efectuat zboruri la 26 octombrie 2014 din Kiev în Verona, iar în perioada din 30 octombrie 2014 – 01 noiembrie 2014, din „VRN – Verona, Italy” în „Kiev – Chișinău, Moldova”, respectiv „Kiev – Chișinău, Moldova” – „VRN – Verona, Italy”. În primul caz, el a achitat suma de 2968 lei, pe când în al doilea caz, a plătit 4609 lei. (f. d. 190 – 191, volumul I)

Având în vedere cele indicate supra, Colegiul reține că suma de 9 953 lei constituie cheltuielile lui Doni Ștefan efectuate în legătură cu chemările în instanța de apel. În acest sens, argumentul primei instanțe și instanței de apel cu privire la faptul că angajarea reclamantului în câmpul muncii într-o altă țară nu poate determina obligația statului de a achita cheltuielile de deplasare nu a avut nici un suport legal.

Or, după cum a fost menționat supra, sentința de achitare reabilitează în drepturi pe inculpat, iar conform art. 7 lit. g) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: g) cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească

În circumstanțele de drept și de fapt enunțate, instanța de recurs ajunge la concluzia că instanțele ierarhic inferioare la adoptarea soluției în partea respingerii cerinței recurentului privind încasarea salariului și cheltuielilor de deplasare în mărime de 9953 lei nu au aplicat legea care trebuia aplicată și au apreciat arbitrar probele, ceea ce implică casarea acestora cu pronunțarea unei noi soluții, prin care pretențiile menționate vor fi admise în limitele dispuse în motivare.

Conform art. 10 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6.

Potrivit art. 11 alin. (1) din legea citată, Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura

dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Pentru început, instanța de recurs observă că Doni Ștefan a susținut pe parcursul primei instanțe, în cererea de apel și cererea de recurs pretenția cu privire la încasarea prejudiciului moral în valoare de 2 000 000 lei.

Contrar poziției acestuia, Ministerul Justiției al RM și Procuraturii Generale a RM au precizat că prejudiciului moral încasat de instanțe în cuantum de 15 000 lei, este unul exagerat și neîntemeiat, în condițiile în care intimatul nici nu a fost supus condamnării cu închisoare nici pe o zi.

Din analiza acestor norme juridice în corelație cu argumentele invocate în recursuri declarate de către Doni Ștefan și Ministerul Justiției, precum și în referința Procuraturii Generale a RM, Colegiul consideră că în acest capăt de cerere, instanțele ierarhic inferioare au aplicat în mod corect prevederile art. 1423 al Codului civil și art. 10, 11 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, însă au stabilit greșit cuantumul prejudiciului moral.

Aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu criteriile de apreciere a acestuia, cum ar fi miza pentru recurent, buna – credința acestuia și durata deținerii în arest. Se ia obligatoriu în considerație principiul general al echității și suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele similare. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama recurentului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerație argumentele ambelor părți în proces și ecluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate.

În acest sens, se precizează că, potrivit jurisprudenței CEDO, repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, Legea nr.1545 din 25 februarie 1998 constituie de la 0 la 10 000 EURO, echivalentul în lei moldovenești.

Prin urmare, este adevărat că prin intentarea cauzei penale și aplicarea măsurii preventive sub formă de arest pentru perioada din 29 noiembrie 2012 – 03 mai 2013, recurentului Doni Ștefan i-a fost adusă atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dar și vieții sale private.

Colegiul remarcă că instanțele au decis just că suma de 2 000 000 lei, solicitată de Doni Ștefan cu titlu de prejudiciu moral, este una excesivă și disproporțională principiului compensării echitabile și rezonabile. În pofida acestui fapt, prejudiciul moral în cuantum de 15 000 lei, admis de instanțe, reprezintă o sumă, care nu corespunde circumstanțelor cauzei.

Astfel, instanța de recurs consideră că recurentului i s-a cauzat un anumit stres și neliniște ca urmare a încălcărilor dreptului său la libertate și siguranță, garantate de CEDO. Suferințele sale trebuiau să fi fost intensificate considerabil de condițiile dure de detenție de la Penitenciarul nr. 13 în care el a fost deținut. Or, scrisoarea nr. 9/2216 din 06 martie 2013, eliberată de șeful acestei instituții, demonstrează că Doni Ștefan a fost investigat la 06 martie 2013 și a fost stabilit diagnosticul „Bronșită cronică în remisie incompletă”. S-a recomandat tratament ambulatoriu. (f. d. 120, volumul I)

În atare ipoteză, luând în considerație cele expuse supra, Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că acordarea unei sume cu titlu de prejudiciu moral în sumă de 100 000 lei în această cauză este justificat.

În conformitate cu art. 82 din CPC, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a pricinii.

Potrivit art. 90 lit. i) și l) din CPC, din cheltuielile de judecare a pricinii fac parte: cheltuielile de asistență juridică și alte cheltuieli necesare, suportate de instanță și de participanții la proces.

În corespundere cu art. 94 alin. (1) din CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

Probatoriul administrat în speță, atestă că Doni Ștefan a suportat cheltuieli pentru traducerea înscrisurilor necesare în vederea examinării pricinii în mărime de 337 EURO, iar aceste au fost încasate legal în folosul acestuia de către instanțele ierarhic inferioare. (f. d. 186 – 188, volumul I)

În conformitate cu art. 96 alin. (1) și (1¹) CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Conform mandatului nr. 0544501 din 14 octombrie 2015, recurentul Doni Ștefan a fost reprezentat în prima instanță, instanța de apel și instanța de recurs de către avocatul Gafton Vasile (f. d. 3). În calitate de cheltuieli de asistență juridică, recurentul a pretins suma de 33 716 lei, ce se confirmă prin ordinul de plată seria DX nr. 400804 din 14 octombrie 2015. (f. d. 223, volumul I)

Astfel, reieșind din acțiunile întreprinse de către avocatul Gafton Vasile, numărul ședințelor de judecată, lipsa raportului motivat în vederea justificării cuantumului onorariului cerut, instanțele au considerat că suma de 3000 lei, reprezintă o compensație rezonabilă și echitabilă pentru cheltuielile de asistență

juridică suportate de către Doni Ștefan. Suplimentar, se atestă că prima instanță a reținut că încasarea acestor sume pentru viitor nu este posibilă, dat fiind faptul că nu este cunoscut volumul acțiunilor care vor fi realizate ulterior, dând aprecierea quantumului onorariul avocatului doar pentru examinarea cererii de chemare în judecată în instanța de fond.

Cu toate acestea, la stabilirea quantumului pentru asistență juridică în instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău a menținut hotărârea Judecătorei Buiucani din 25 aprilie 2016, însă nu a aplicat alin. (3) al art. 96 din CPC, potrivit căruia, prevederile alin.(1) și (2) se aplică și la repartizarea între părți a cheltuielilor de judecată în instanță de apel, în instanță de recurs și în cadrul revizuirii.

Ministerul Justiției al RM nu a fost de acord cu suma pretinsă de recurent, deoarece intimatul nu a prezentat o listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora.

În același timp, potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor doar dacă s-a dovedit faptul că ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (*Nilsen et Johnsen v. Norvège* [GC], nr.23118/93, § 62, CEDH 1999-VIII). În această privință, Curtea poate să se bazeze pe elemente precum numărul de ore lucrate de avocat și tariful perceput de acesta pentru o oră de lucru (*Iatridis v. Grèce* (satisfacția echitabilă) [GC], nr. 31107/96, § 55, CEDH 2000-XI).

Respectiv, instanța de recurs invocă hotărârea CtEDO din 20 aprilie 2004 în cauza Amihalachioae v. Moldova (§ 47) și hotărârea din 4 octombrie 2005 pronunțată în cauza Șarban v. Moldova (§ 138 – 139).

În plus, pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: a) dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); b) copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; c) listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Din cercetarea înscrisurilor anexate la materialele cauzei, Colegiul observă că avocatul recurentului a anexat dovada achitării onorariului (f. d. 223, volumul I), însă fără a prezenta o listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de el și a timpului aferent acestora. În atare situație, este inadmisibil de a încasa integral sumă solicitată.

Totuși, Colegiul susține că desfășurarea activității menționate în mandatul cu nr. 0544501 din 14 octombrie 2015, eliberat pe numele avocatului Gafton Vasile, implică nemijlocit și în mod special, studierea referințelor formulate de participanți

și a actelor judecătorești pronunțate, documentarea juridică adecvată pentru apărarea intereselor lui Doni Ștefan, tehnoredactarea cererii de chemare în judecată, cererii de apel și cererii de recurs, precum și prezentarea în ședințele primei instanței și instanței de apel.

Din aceste raționamente și luând în considerație complexitatea cauzei și faptul că majoritatea pretențiilor formulate au fost admise, Colegiul acordă recurentului Doni Ștefan pentru reprezentarea lui în prima instanță, instanța de apel și instanța de recurs suma de 10 000 lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică, casând în această parte hotărârea primei instanțe din 25 aprilie 2016 și decizia instanței de apel din 12 iulie 2016.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că circumstanțele pricinii au fost constatate de prima instanță și de instanța de apel, însă nu au aplicat legea care trebuia aplicată și au fost interpretate eronat normele de drept material, iar probele au fost apreciate arbitrar, și nu este necesară verificarea suplimentară de dovezi, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa parțial hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel și de a pronunța o nouă hotărâre în partea casării.

În conformitate cu art. 445 al. (1) lit. b) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Se respinge recursul declarat de Ministerului Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul de declarat de către Doni Ștefan.

Se casează parțial decizia Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2016 și hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 25 aprilie 2016 în partea ce ține respingerea încasării prejudiciului moral și prejudiciului material, compus din plățile pentru biletele de transport și cheltuielile cu titlu de salariu ratat de la locul de muncă, și se pronunță o nouă hotărâre pe aceste capete de cerere:

Se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Doni Ștefan împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și procuraturii.

Se încasează de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Doni Ștefan prejudiciul moral în cuantum de 100 000 (una sută mii) lei și prejudiciul material în mărime de 9 953 (nouă mii nouă sute cincizeci și trei) lei, cu titlu de cheltuieli efectuate în legătură cu chemările în

instanțele judecătorești și suma de 6 700 (șase mii șapte sute) EURO, cu titlu de salariu.

Se încasează de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Doni Ștefan prejudiciul material în mărime de 106 000 (una sută șase mii) lei, compus din 96 000 lei (pentru examinarea cauzei penale) și 10 000 lei, cheltuieli pentru asistență juridică suportate la judecarea prezentei cauze.

În rest, se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 12 iulie 2016 și hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 25 aprilie 2016.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,

Judecătorul:

Tatiana Vieru

Judecătorii:

Valentina Clevadi

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Oleg Sternioală